

Edukacija novinara

Projekat: Inicijativa za medijsko osnaživanje u oblasti klime i energije – Bosna i Hercegovina (“Climate Learning Initiatives for Media Building - Bosnia and Herzegovina” CLIMB-BH)

**In-House trening
„Prilagođavanje novinarskog
jezika svim građanima –
energijske i klimatske teme“**

Pregled

- **Intro**
- **Diskusija**
 - Otežavajući faktori*
 - Prilagođavanje*
- **Teme**
- **Resursi**

**Otežavajúci
faktori?**

Otežavajući faktori

- Nedostupnost institucija
- Nedostupnost pouzdanih podataka
- Nedostupnost stručnjaka
- Nedostatak znanja (o procesima, o novostima)
- Nedostatak vremena
- Fokus medija/uredništva
- Anonimni/predatorni/propagandni portali
 - Korišćenje lažnih autoriteta
- Nedostatak znanja i interesa među populacijom
 - Teorije zavjere, sumnjivi izvori informacija, pseudonauka
- Nedostatak resursa

Rezultati upitnika

Upornost i ponavljanje zahtjeva

 Ne odustajte lako – nastavite slati upite i pozive.

- Ponovite zahtjev više puta, kako putem e-maila tako i telefonskim putem.
- Slanje urgencija ili požurnica može biti korisno.
- Ako je moguće, pokušajte komunicirati s različitim osobama unutar institucije.

 Javno objavljivanje upita može pomoći.

- Objavite da ste poslali zahtjev i da institucija ne odgovara.
- Javne prozivke često povećavaju šanse za odgovor.

Rezultati upitnika

Korištenje pravnih mehanizama

Pozivanje na zakon o slobodnom pristupu informacijama

- Navesti zakonske odredbe koje instituciju obavezuju da odgovori.
- Napomenuti moguće posljedice neodgovaranja (žalba, prijava inspekciji itd.).

Podnošenje žalbi nadležnim organima

- Ombudsman za ljudska prava
- Poverenik za informacije od javnog značaja
- Upravna inspekcija
- Transparency International i novinarska udruženja

Sudski postupak kao krajnja mjera

- Ako institucija ne odgovori ni nakon žalbi, moguće je pokrenuti upravni spor.

Rezultati upitnika

Alternativni izvori informacija

Insajderi i anonimni izvori

- Kontaktirati zaposlenike unutar institucije koji bi mogli govoriti anonimno.
- Obratiti se bivšim zaposlenicima koji mogu imati relevantne informacije.
- Lični kontakti.

Povezane institucije i drugi nivoi vlasti

- Ako jedna institucija ne daje odgovor, pokušati s institucijom na drugom nivou vlasti.
- Obratiti se javnim preduzećima, sindikatima ili aktivistima koji mogu imati iste podatke.

Organizacije i istraživačke institucije

- Mnoge organizacije i think-tankovi prikupljaju podatke koje institucije ne žele objaviti.
- Provjeriti **javno dostupne baze podataka, izvještaje i archive.**

Rezultati upitnika

Korištenje strateškog pristupa

Preformulisanje pitanja

- Ako institucija odbija odgovoriti, pokušajte postaviti pitanje na drugi način.
- Pojednostavite im posao što više moguće (institucije većinom nemaju objedinjene podatke u bazi, to ćete morati raditi sami).
- Postavite indirektno pitanje koje može dovesti do traženog odgovora.

Intervjui s korisnicima usluga institucije

- Ako institucija ne odgovara, pitajte građane ili poslovne subjekte koji koriste njihove usluge.

Upotreba dostupnih informacija

- Ako institucija ne odgovori, koristite **postojeće podatke** i jasno naglasite u članku da nisu dostavili odgovor.
- Uporediti informacije iz drugih izvora kako biste izvukli zaključak.

Rezultati upitnika

📌 Najbolji pristup je kombinacija više metoda:

- ☒ **Biti uporan i koristiti pravne mehanizme** (FOIA zahtjevi, žalbe, inspekcije).
- ☒ **Kombinovati formalne i neformalne izvore** (insajderi, korisnici usluga, bivši zaposlenici).
- ☒ **Koristiti javni pritisak** (prozivanje institucija u tekstovima i na društvenim mrežama).
- ☒ **Osigurati da svaki članak jasno dokumentuje nedostatak odgovora institucije.**

“Da prave sto veci medijski pritisak kako bi se regulativa mijenjala u korist zakonskih odredbi koje kaznjavaju ignorisanje zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Bar to mi u CG godinama radimo. Prozivamo institucije koje cute svakog dana ali i Ministarstvo nadležno za donosenje novog zakona.”

Prilagođavan je

- Formati
- Jezik

Teme?

Teme

- **Energetsko siromaštvo:** Kako rast cijena energije pogađa domaćinstva s niskim primanjima?
- **Zelene investicije:** Ko zapravo profitira od ulaganja u obnovljive izvore energije?
- **Klimatske promjene i radna mjesta:** Kako energetska tranzicija utiče na radnike u industrijama koje nestaju?
- **Utjecaj klimatskih promjena na zdravlje:** Kako povećanje zagađenja zraka i vremenski ekstremi utiču na zdravlje građana?
- (Teorije zavjera? Vraćanje povjerenja građana u nauku?)

Resursi

- <https://klimatski.hr/>
- <https://naratorium.ba/ekologija/>
- <https://naukagovori.ba/>

◆ **IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change)** – Izvještaji o globalnim klimatskim promjenama, trendovima i uticajima.

📌 <https://www.ipcc.ch/>

◆ **International Energy Agency (IEA)** – Analize globalne energetske politike, obnovljivih izvora energije i energetske tranzicije.

📌 <https://www.iea.org/>

◆ **European Environment Agency (EEA)** – Informacije o klimatskim promjenama, energetici i okolišu u Evropi.

📌 <https://www.eea.europa.eu/>

◆ **World Resources Institute (WRI)** – Globalni podaci o emisijama, energetskej efikasnosti i klimatskim politikama.

📌 <https://www.wri.org/>

◆ **The World Bank – Climate Change & Energy Data** – Statistika i izvještaji o energetskom siromaštvu, investicijama i ekonomskom uticaju klimatskih promjena.

📌 <https://databank.worldbank.org/source/climate-change>

◆ **UNEP (United Nations Environment Programme)** – Izvještaji o klimatskoj politici, emisijama i održivosti.

📌 <https://www.unep.org/>

◆ **IRENA (International Renewable Energy Agency)** – Fokus na obnovljive izvore energije, njihov razvoj i ekonomski uticaj.

📌 <https://www.irena.org/>

Resursi

◆ **Climate TRACE** – Satelitski i AI podaci o emisijama gasova staklene bašte po sektorima i državama.

📌 <https://www.climate TRACE.org/>

◆ **Global Energy Monitor** – Detaljna baza podataka o globalnim energetske projektima (termoelektrane, vjetrovni parkovi, gasovodi).

📌 <https://globalenergymonitor.org/>

◆ **Our World in Data – Energy & Climate Change** – Vizualizacije i podaci o klimatskim promjenama i potrošnji energije.

📌 <https://ourworldindata.org/energy>

◆ **Climate Data Explorer (WRI)** – Interaktivni alati za analizu emisija, energetske efikasnosti i klimatskih politika.

📌 <https://cait.wri.org/>

◆ **European Court of Auditors – Energy & Climate Reports** – Revizorski izvještaji EU o efektivnosti energetske tranzicije.

📌 <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/Energy.aspx>

◆ **European Factchecking Standards Network** – Baza podataka o klimatskim dezinformacijama u Evropi i analiza provjere činjenica.

📌 <https://climatefacts.efcsn.com/articles>

Bosnia and Herzegovina

In 2021, Bosnia and Herzegovina emitted **24.39 million tonnes** of CO₂ equivalent representing **0.05% of global emissions**

Timeline of UNFCCC Document Submissions

National Context

Total Emissions
(MtCO₂e)

24.39

Emissions per
Capita
(tCO₂e/person)

7.43

Emissions per
GDP
(tCO₂e/million
\$GDP)

1,222.36

ND-GAIN
Vulnerability
Score

0.35

Population
(millions)

3.26

GDP per Capita
(USD)

6,082.37

Trening novinara

Projekat: Inicijativa za medijsko osnaživanje u oblasti klime i energije – Bosna i Hercegovina ("Climate Learning Initiatives for Media Building - Bosnia and Herzegovina" CLIMB-BH)

Hvala na pažnji!

Predavačica: Maida Salkanović

Kontakt: salkanovic.maida@gmail.com; +387 66 336 517

European
Climate
Foundation

REGIONAL EDUCATION AND INFORMATION CENTRE
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN SOUTH-EAST EUROPE
REGIONALNI CENTAR ZA OBRAZOVANJE I INFORMISANJE
IZ ODRŽIVOG RAZVOJA ZA JUGOISTOČNU EVROPU

